

**Програма підвищення кваліфікації
«МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ ТА МІЖНАРОДНЕ
ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО»**

Тривалість курсу: Програма розрахована на 1 кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС) – 30 годин, у тому числі: 6 години – лекційні заняття, 6 годин – практичні заняття, 18 годин – самостійна робота.

Цільова аудиторія: Курс орієнтований на юристів, адвокатів, суддів і прокурорів, представників сектору безпеки й оборони, державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування, правозахисників, аналітиків і фахівців із документування воєнних злочинів, а також науковців, викладачів та всіх фахівців, які прагнуть опанувати сучасні механізми МГП, розширити свої професійні компетенції щодо міжнародно-правової відповідальності та систематизувати практичний досвід ухвалення й оцінки рішень в умовах збройного конфлікту.

Керівники – к.ю.н., доц. Шинкарьов Ю.В., к.е.н., доц. Брусільцева Г. М., к.ю.н., доц. Остапенко О.Г.

Метою програми підвищення кваліфікації є формування та розвиток у слухачів системного розуміння нормативно-правових засад міжнародного гуманітарного права (МГП), механізмів притягнення до міжнародно-правової відповідальності за вчинення міжнародних злочинів, а також вдосконалення їхніх професійних і практичних компетентностей для ефективного застосування норм МГП під час формування державної політики, ухвалення рішень та документування порушень в умовах збройного конфлікту.

Програма сприятиме формуванню та розвитку професійних компетентностей, зокрема: здатності аналізувати та застосовувати норми МГП і міжнародного кримінального права у практичній діяльності; здатності оцінювати міжнародний досвід врегулювання збройних конфліктів та використовувати міжнародно-правові механізми захисту прав людини; здатності здійснювати первинну кваліфікацію та документування воєнних злочинів і злочинів проти людяності за міжнародними стандартами; уміння ефективно організовувати міжвідомчу комунікацію та взаємодію між органами державної влади, військовими структурами, інституціями цивільного суспільства та міжнародними організаціями; розвитку юридичного й аналітичного мислення при оцінці оперативно-управлінських рішень; здатності до адаптації правових інструментів до динамічних викликів умов воєнного стану та повоєнного відновлення.

Завдяки отриманим знанням слухачі зможуть:

застосовувати норми міжнародного гуманітарного та кримінального права під час виконання посадових (службових) обов’язків (розроблення проєктів нормативно-правових актів, підготовки аналітичних матеріалів, правових висновків та пропозицій);

ідентифікувати та юридично кваліфікувати випадки порушення МГП, визначаючи необхідні правові механізми реагування й захисту цивільного населення та осіб під захистом;

здійснювати документування та фіксацію воєнних злочинів відповідно до міжнародних стандартів доказування для подальшого використання матеріалів у національних і міжнародних судових інстанціях (зокрема в МКС);

аналізувати стан дотримання норм МГП в Україні (в межах визначеної компетенції) та оцінювати системність порушень з боку держави-агресора;

розробляти та впроваджувати способи й механізми врегулювання наслідків конфлікту, спираючись на передовий міжнародний досвід постконфліктного правосуддя (transitional justice);

використовувати отримані знання та інструменти для прийняття обґрунтованих управлінських і юридичних рішень, а також забезпечення безперервного професійного розвитку у сфері міжнародного публічного права.

Програма підвищення кваліфікації «МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ ТА МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО» включає теоретичні і практичні аспекти:

Теми	Питання	Лекції /Практичні заняття	Самостійна робота
Блок 1. Теоретичні аспекти МГП			
Основні засади міжнародного гуманітарного права	Поняття, предмет та джерела МГП: співвідношення МГП із міжнародним правом прав людини (IHL); право Гааги та право Женеви; структура та значення Женевських конвенцій 1949 року і Додаткових протоколів до них.	0,5/0,5	2
	Ключові принципи МГП: гуманність, військова необхідність, принципи розрізнення (distinction), пропорційності (proportionality) та вжиття запобіжних заходів (precautions).		
	Класифікація збройних конфліктів: міжнародні збройні конфлікти (МЗК) та збройні конфлікти неміжнародного характеру (ЗКНХ); критерії визначення стану окупації відповідно до МГП.		
	Сфера застосування та особи під захистом: поняття «комбатант», «некомбатант», «цивільна особа»; правовий статус військовополонених та цивільних інтернованих осіб.		
Захист цивільних осіб в міжнародному гуманітарному праві	Загальний та спеціальний режим захисту цивільного населення: гарантії безпеки цивільних осіб під час воєнних дій; захист вразливих категорій (дітей, жінок, осіб з інвалідністю, поранених і хворих).	0,5/0,5	2
	Захист цивільних об'єктів та критичної інфраструктури: критерії цивільних об'єктів; режим особливого захисту медичних закладів, культурних цінностей та об'єктів, що містять небезпечні сили (дамби, АЕС).		
	Правовий режим окупації та обов'язки держави-окупанта: захист прав цивільного населення на окупованих територіях; заборона примусового переміщення, депортацій, мілітаризації та зміни громадянства.		
	Гуманітарна допомога та доступ гуманітарних організацій: правові підстави діяльності МКЧХ та інших гуманітарних місій; забезпечення логістики та обов'язки сторін конфлікту щодо фасилітації допомоги.		
Блок 2. Відповідальність держави та індивіда за порушення, пов'язані зі збройним конфліктом			
Міжнародно-правова відповідальність держави за порушення МГП та агресію	Концепція та підстави відповідальності держав: Статті Комісії міжнародного права ООН про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння (2001 р.); присвоєння протиправної поведінки державі (дії органів власності, збройних сил та підконтрольних	1/1	3

	агентів/сателітів).		
	Форми юридичної відповідальності та відшкодування шкоди (reparations): реституція, компенсація, сатисфакція.		
	Міжнародні судові інституції у системі відповідальності держав: роль та юрисдикція Міжнародного Суду ООН (ICJ), Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) та спеціалізованих арбітражів у розгляді міждержавних спорів, пов'язаних із конфліктом.		
	Взаємодія державних та міжнародних органів у притягненні держави-агресора до відповідальності: правові інструменти санкційної політики, примусові заходи та роль рішень міжнародних організацій (ООН, Рада Європи, ЄС).		
Індивідуальна міжнародна кримінальна відповідальність та притягнення до відповідальності за транснаціональні злочини	Основні категорії міжнародних злочинів за Римським статутим МКС: злочин агресії, воєнні злочини, злочини проти людяності та злочин геноциду; елементи складу злочинів (Elements of Crimes) та особливості доказування спеціального наміру (dolus specialis).	1/1	3
	Міжнародна відповідальність за транснаціональні злочини.		
	Інституційні механізми міжнародної кримінальної юрисдикції: принципи діяльності Міжнародного кримінального суду (МКС), принцип комплементарності; перспективи та правові засади створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України.		
	Транснаціональні злочини у контексті збройного конфлікту: зв'язок воєнних злочинів із транснаціональною організованою злочинністю (незаконний обіг зброї, торгівля людьми та дітьми, контрабанда культурних цінностей, кіберзлочинність та обхід міжнародних санкцій).		
	Універсальна юрисдикція та міжнародне співробітництво: застосування принципу універсальної юрисдикції національними судами іноземних держав; діяльність Спільних слідчих груп (JIT), Євроюсту, Інтерполу та механізмів взаємної правової допомоги (MLA) у розслідуванні злочинів.		
Блок 3. МГП у діяльнісному вимірі: ухвалення рішень та документування злочинів			
Основи документування воєнних злочинів в діяльності публічних службовців	Міжнародні та національні стандарти фіксації порушень МГП: нормативно-правове підґрунтя документування, засади Протоколу Берклі (Berkeley Protocol) та особливості їх адаптації в діяльності органів публічної влади.	1/1	4
	Методологія та алгоритми первинної фіксації воєнних злочинів: збір, систематизація та збереження цифрових і речових доказів, фото-/відеофіксація та правила ведення опитувань свідків/постраждалих.		
	Міжвідомча взаємодія та передача матеріалів:		

	алгоритми співпраці публічних службовців із правоохоронними органами України, Офісом Генерального прокурора та міжнародними інституціями (зокрема МКС і моніторинговими місіями ООН/ОБСЄ).		
	Забезпечення безпеки інформації та захист постраждалих: дотримання принципів «не нашкодь» (<i>Do No Harm</i>), конфіденційність персональних даних та робота з вразливими категоріями осіб (зокрема дітьми та особами, які постраждали від СНПК).		
Застосування норм міжнародного гуманітарного права під час підготовки/ухвалення рішень публічними службовцями	Правовий експертний аналіз проєктів рішень на відповідність МГП: оцінка управлінських та нормативно-правових актів органів публічної влади крізь призму Женевських конвенцій 1949 року та Додаткових протоколів до них.	1/1	4
	Принципи МГП у процесі прийняття управлінських рішень: практична реалізація вимог розрізнення, пропорційності, військової необхідності та запобіжних заходів під час формування державної політики в умовах збройного конфлікту.		
	Ухвалення рішень щодо захисту цивільного населення та критичної інфраструктури: правові механізми забезпечення життєдіяльності громад, евакуаційні заходи, цивільний захист та функціонування об'єктів під особливим захистом.		
	Персональна та інституційна відповідальність публічних службовців: юридичні наслідки ухвалення рішень, що порушують норми МГП, та класифікація управлінських помилок у контексті міжнародного кримінального права.		
	Всього	6/6	18